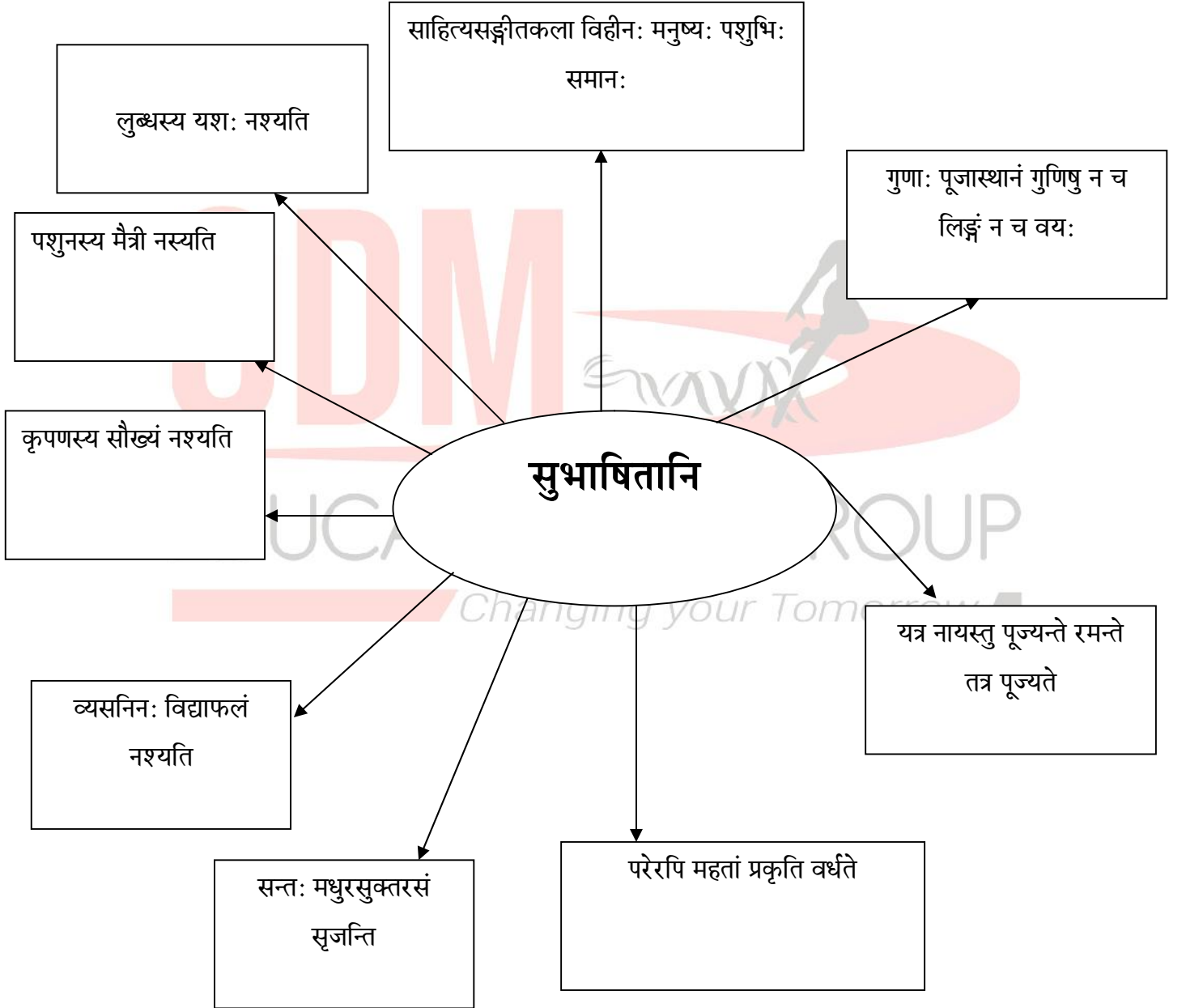

Chapter- 1

सुभाषितानि

STUDY NOTES

MIND MAP

- गुणाः गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति ।
- साहित्यसङ्गीत कलाविहीनः मनुष्यः पशुभिः समानः ।
- लुब्धस्य यशः नश्यति ।
- प्रमत्तः सचिवस्य राज्यं नश्यति ।
- सन्तः सज्जनदुर्जीनानां समं मिलित्वा अपि मधुर सुक्तरसं सृजन्ति ।
- महतां प्रकृति वर्धितानि परैरपि ।
- यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः ।

प्रस्तुत पाठ में महापुरुषों की प्रकृति, गुणियों की प्रशंसा, सज्जनों की वाणी, साहित्य-संगीत-कला की महत्ता, चुगलखोरों की दोस्ती से होने वाली हानि, स्त्रियों के प्रसन्न रहने में सबकी खुशहाली को आलङ्कारिक भाषा में प्रस्तुत किया गया है ।

पाठ के श्लोकों के समान अन्य सुभाषितों को भी स्मरण रखें तथा जीवन में उनकी उपादेयता/संगति पर विचार करें ।

क) येषां न विद्या न तपो न दानम्

ज्ञानं न शीलं न गुणो न धर्मः ।

ते मर्त्यलोके भुवि भारभूताः

मनुष्यरूपेण मृगाश्चरन्ति ॥

ख) गुणाः पूजास्थानं गुणेषु न च लिङ्गं न च वयः ।

ग) न्याय्यात्पथः प्रविचलन्ति पदं न धीराः ।

घ) दुर्जनः परिहर्तव्यो विद्ययाऽलङ्कृतोऽपि सन् ।

ङ) न प्राणान्ते प्रकृतिविकृतिर्जायते चोत्तमानाम् ।

च) उदये सविता रक्तो रक्तश्चास्तङ्गते तथा (उदेति सविता ताम्रस्ताम् एवास्तमेति च) ।